ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA
VOL. XIX, 3 SECTIO H 1985

Katedra Ekonomii Politycznej
Wydziału Ekonomicznego UMCS

Henryk MAMÇARZ

Czynniki wzrostu produkcji w przemyśle Niemieckiej Republiki Demokratycznej w latach 1960—1975

Факторы роста производства в промышленности Германской демократической республики в годы 1960—1975

Factors of the Increase of Production in the Industry of the Democratic Republic of Germany in the Years 1960—1975

W roku 1984 minęło 35 lat od powstania NRD. Kraj ten należy do najbardziej rozwiniętych gospodarczo państw świata, w którego gospodarce istotną rolę odgrywa przemysł. Udział przemysłu w tworzeniu dochodu narodowego już w latach pięćdziesiątych przekroczył granicę 50%, a obecnie zbliża się do poziomu 65%. Przemysł NRD posiada równocześnie bardzo nowoczesną strukturę; łączny udział nowoczesnych gałęzi, tj. przemysłu chemicznego, przemysłu budowy maszyn i pojazdów oraz elektrotechnicznego i elektronicznego w produkcji przemysłowej ogółem, wahający się w ostatnich latach wokół poziomu 50%, należał do najwyższych wśród krajów socjalistycznych.[1]

Rozwój przemysłu w NRD dokonywał się w trudnych warunkach będących następstwem podziału Niemiec na dwa odrębne państwa. Kraj ten znajdował się w „katastrofalnej" sytuacji demograficznej, wyrażającej się w absolutnym spadku liczby ludności oraz w zdeformowaniu jej struktury według wieku i płci. Przyczyną takich stosunków demograficznych był zwłaszcza trwający do roku 1961 proces nielegalnej emigracji do RFN, w wyniku której terytorium NRD opuszczali głównie mężczyźni w wieku produkcyjnym. Proces nielegalnej emigracji odbijał się ponadto ujemnie na strukturze kwalifikacji zatrudnionych, gdyż do RFN wy-

[1] Por. *Statistisches Jahrbuch der DDR 1977*, Staatsverl., Berlin 1977, s. 17, 36.

jeżdżały przede wszystkim osoby z wyższym i średnim wykształceniem. Straty ludnościowe z tego tytułu w latach 1951—1961 szacuje się na około 2 mln osób.[2]

Przemysł NRD odczuwał równocześnie deficyt najważniejszych surowców i materiałów. Z przedwojennych zasobów podstawowych kopalin byłej Rzeszy na terenie NRD pozostało bowiem tylko 0,1% węgla kamiennego, 7,5% rud żelaza, 1,6% rud ołowiu, 2,6% rud cynku, 35,0% soli kamiennej.[3] W wyniku podziału Niemiec na dwa odrębne państwa przejęły one nierówne części potencjału przemysłowego III Rzeszy niekorzystne dla NRD. Przemysł na terytorium obecnego obszaru NRD posiadał jednak pomimo to duży potencjał wytwórczy, lecz charakteryzował się wewnętrznie sprzeczną i niekomplementarną strukturą, będącą wynikiem sztucznego podziału uprzednio jednolitego organizmu gospodarczego. Wyrażało się to z jednej strony w dysproporcjach w rozwoju przemysłu środków produkcji i przemysłu środków konsumpcji na niekorzyść tego pierwszego, z drugiej natomiast w braku podstawowej bazy surowcowej dla stosunkowo dobrze rozwiniętego przemysłu przetwórczego. O skali dysproporcji może świadczyć fakt, że jeżeli z przedwojennej produkcji Niemiec przypadało na obszar obecnej NRD około 1,5% produkcji surówki żelaza, 7% produkcji stali, 2% wydobycia węgla kamiennego i 16% produkcji odlewniczej i metalurgicznej, to znalazło się tu równocześnie 32% zdolności produkcyjnych przemysłu budowy maszyn.[4]

NRD musiała dokonać również zerwania tradycyjnych związków ekonomicznych swej gospodarki z zachodnimi częściami Niemiec. Miarą siły tych związków może być to, że w roku 1936 około 79% produkcji tego terytorium wysyłano do zachodnich części byłej Rzeszy, z czego 87% stanowiły wyroby gotowe przemysłu, a 12% surowce i półfabrykaty. Również poważna część przywozu, bo aż 86% pochodziła z zachodnich części Niemiec, z czego 51,6% przypadło na surowce i półfabrykaty przemysłowe, a 36,6% to dostawy surowców i artykułów żywnościowych.[5] Po zerwaniu tych kontaktów NRD musiała nawiązać kontakty nowe, w których naturalnymi, liczącymi się partnerami stały się europejskie kraje socjalistyczne.

---

[2] K. Lungwitz: *Die Bevölkerungsbewegung in der DDR und der BRD zwischen 1945—1970 — eine komparative Untersuchung* [w] Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte, Teil I. Berlin 1974, s. 83.

[3] B. Gleitze; *Ostdeutsche Wirtschaft. Industrielle Standorte und volkswirtschaftliche Kapazitäten des ungeteilten Deutschlands*, Verl., Duncker u. Humblot, Berlin 1956, s. 220.

[4] H. Heitzer [red.], *DDR. Werden und Wachsen*, Verl. Dietz, Berlin 1975, s. 198.

[5] T. Jodko: *Handel zagraniczny a wzrost gospodarczy NRD* [w] *Handel zagraniczny a wzrost krajów RWPG*. PWE, Warszawa 1969, s. 172—173.

Rozwój przemysłu w NRD — poza omówionymi warunkami — uzależniony był ponadto w sposób szczególny od czynników natury politycznej. Wszystkie te czynniki razem wzięte określały specyfikę rozwoju przemysłu w tym kraju, determinując w jakimś stopniu wzrost produkcji przemysłowej w interesującym nas okresie, obejmującym lata 1960—1975.

Lata 1960—1975 stanowią względnie zamknięty okres w rozwoju przemysłu NRD. W latach pięćdziesiątych wykonano bowiem podstawowe zadania w zakresie tego rozwoju, w roku 1975 pojawiły się natomiast jakościowo nowe problemy, związane z wprowadzaniem na dużą skalę osiągnięć rewolucji naukowo-technicznej do praktyki gospodarczej. Wzrost produkcji przemysłowej w tym okresie — w odróżnieniu od lat poprzednich — mógł się odbywać w dużej mierze w izolacji od wpływu czynników politycznych. Zamknięcie w roku 1961 granicy państwowej z Berlinem Zachodnim było bowiem niezwykle ważnym, a można zaryzykować, że wręcz zwrotnym momentem w rozwoju gospodarki NRD. Stworzono dzięki temu dogodniejszy klimat do skoncentrowania się na problemach gospodarczych, co oddziaływało równocześnie stabilizująco na rozwój przemysłu.

Wzrost produkcji w przemyśle NRD — ze względu na deficyt siły roboczej — nie mógł opierać się na przyroście zatrudnienia, a podstawowym czynnikiem wzrostu była wydajność pracy. Jej dynamikę determinował z kolei przede wszystkim wzrost technicznego uzbrojenia pracy. Strukturę czynników wzrostu produkcji w przemyśle NRD przedstawia tabela 1.

Wzrost produkcji przemysłowej w latach 1961—1965 nie mógł być związany ze wzrostem zatrudnienia. Tempo wzrostu zatrudnienia w tym okresie spadło bowiem niemalże do zera, przyjmując nawet w roku 1962 wartość ujemną. W rezultacie udział zatrudnienia we wzroście produkcji był niewielki (3,4%), a podstawowym czynnikiem wzrostu pozostawała wydajność pracy (96,6%). Wśród czynników kształtujących tempo wzrostu wydajności pracy, największy udział we wzroście produkcji miało techniczne uzbrojenie pracy. Uwidoczniony w tabeli udział technicznego uzbrojenia pracy we wzroście produkcji w analizowanym pięcioleciu wydaje się być jednak nieco zawyżony w stosunku do rzeczywistego. Pierwsza połowa lat sześćdziesiątych, a zwłaszcza jej początkowe lata, charakteryzowała się bowiem istotnym zahamowaniem tempa wzrostu inwestowania; w roku 1961 wystąpił nawet absolutny spadek sumy nakładów inwestycyjnych w przemyśle. W efekcie wytworzyła się taka sytuacja, że nie dokonywano nawet reprodukcji prostej środków trwałych. Jeżeli w przemyśle na początku lat sześćdziesiątych reprodukcja prosta wymagała rocznego odtworzenia zasobu środków trwałych w wysokości

Tab. 1. Udział zatrudnienia, wydajności pracy i zmian w gałęziowej strukturze majątku trwałego oraz w stopniu jego wykorzystania we wzroście produkcji w przemyśle NRD w latach 1961—1975 (w %)

The proportion of employment, efficiency of work, and changes in the branch-like structure of real properties as well as in the degree of its utilization in the increase of production in the industry of GDR in the years 1961—1975 (in %)

Lata	Produkcja globalna	Zatrudnienie	Wydajność pracy			
			Ogółem	Techniczne uzbrojenie pracy	Zmiany w gałęziowej strukturze majątku trwałego	Zmiany w stopniu wykorzystania majątku trwałego
1961—1965	100,0	3,4	96,6	108,6	−6,9	−5,1
1966—1970	100,0	6,2	93,8	73,3	4,6	15,9
1971—1975	100,0	17,6	82,4	76,5	4,4	1,5

Uwaga: Obliczenia oparto na metodzie „reszty"; zmiany w gałęziowej strukturze majątku trwałego oraz w stopniu jego wykorzystania wyodrębniono posługując się metodą zaprezentowaną przez Z. Knyziaka w pracy: Czynniki wzrostu produkcji przemysłowej w Polsce w latach 1950—1960, PWN, Warszawa 1964, s. 64—67.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Statistische Jahrbücher der DDR: 1971 r. — s. 104; 1976 r. — s. 16, 17, 36, 41, 44, 108.

2,3%, to faktycznie odtwarzano tylko o 0,7%.[6] Tempo inwestowania zwiększono dopiero pod koniec analizowanego pięciolecia, przy czym były to inwestycje podjęte z myślą o unowocześnieniu struktury produkcji przemysłowej. Ze względu jednak na niski poziom nakładów inwestycyjnych na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych przyrost majątku trwałego w latach 1961—1965 był stosunkowo niewielki i nie przyczyniał się w jakiś istotny sposób do wzrostu technicznego uzbrojenia pracy. Wzrost technicznego uzbrojenia pracy wynikał natomiast z faktu, że ogromny deficyt siły roboczej powodował znaczny uszczerbek w wykorzystaniu zasobu środów trwałych, stąd też wzrost technicznego uzbrojenia pracy został wykazany tu jako zawyżony.[7] Wobec powyższego

---

[6] H. Arnold, H. Borchert, A. Lange, J. Schmidt: *Die wissenschaftlich-technische Revolution in der Industrie*, Verl. Die Wirtschaft, Berlin 1967, s 97.

[7] A. Braun: *Probleme der Verbindung von Produktivität der lebendigen Arbeit und Fondsintensität zu einer Gesamtaussage und deren Ausnutzung zur Einschätzung der Intensität des ökonomischen Wachstums im Sozialismus* [w] Faktoren und Kriterien der intensiv erweiterten Reproduktion im Sozialismus, Verl. Akademie, Berlin 1972, s. 379—380.

wzrost tego współczynnika wyrażał zatem w pewnym stopniu środki trwałe nieczynnych miejsc pracy, dlatego jego udział we wzroście produkcji został również zawyżony i wyczerpał wszystkie czynniki wzrostu wydajności pracy.

W pierwszej połowie lat sześćdziesiątych — pomimo niedoboru siły roboczej — realizowano w przemyśle NRD inwestycje ekstensywne, tworząc w ten sposób za dużo nowych miejsc pracy w stosunku do ilości siły roboczej pozyskanej w efekcie modernizacji starych zakładów.[8] Fakt ten powodował, że możliwości eksploatowania oddanych do użytku obiektów były ograniczone. Doprowadziło to w rezultacie do powstania sytuacji, w której z powodu braku siły roboczej stopień wykorzystania istniejących miejsc pracy nie przekraczał 50%.[9] Było to zjawisko nie znane na taką skalę w żadnym z krajów socjalistycznych. W rezultacie wystąpił wyraźny regres w stopniu wykorzystania majątku trwałego i czynnik ten oddziaływał ujemnie na wzrost produkcji przemysłowej.

Ujemny wpływ na wzrost produkcji miał również czynnik strukturalny. Głównym akcentem zmian strukturalnych w pierwszej połowie lat sześćdziesiątych było nadal dążenie do rozbudowy bazy paliwowo-energetycznej i surowcowej. Preferowanie zadań z tego zakresu znalazło swój wyraz w podziale funduszu inwestycyjnego przeznaczonego na rozwój przemysłu; łączny udział gałęzi produkujących paliwa, surowce oraz półfabrykaty wyjściowe, tj. przemysłu energii i paliw, przemysłu metalurgicznego oraz przemysłu chemicznego, w którym przeważały branże o niskim stopniu przetwórstwa, w ogólnych nakładach inwestycyjnych w przemyśle wyniósł w roku 1960 — 62,4%. W rezultacie powyższych preferencji inwestycyjnych nastąpiły przesunięcia w strukturze majątku trwałego na korzyść gałęzi o relatywnie wysokiej kapitałochłonności, co spowodowało, że wpływ czynnika strukturalnego na wzrost produkcji przemysłowej w latach 1961—1965 miał znak ujemny.

W okresie 1966—1970, podobnie jak w pięcioleciu poprzednim, zatrudnienie nie mogło stanowić podstawy wzrostu produkcji. Przemysł mógł bowiem tylko w niewielkim stopniu korzystać ze wzrostu aktywizacji zawodowej kobiet oraz z zatrudnienia pracowników z innych krajów socjalistycznych. Zatrudnienie kobiet w latach 1966—1970 wzrosło o 95,8 tys. osób, przy ogólnym wzroście zatrudnienia w przemyśle o 59,1 tys. osób, a ich udział w ogólnym zatrudnieniu zwiększył się w tym okresie z 39,9% do 42,5%. W efekcie poczynionych poszukiwań pracowało ponadto w NRD od połowy lat sześćdziesiątych do roku 1972 w sumie około

---

[8] K. Steinitz: *Beziehungen zwischen ökonomischem Wachstum und Entwicklung der Produktionsstruktur* [w] Faktoren und Kriterien der intensiv erweiterten Reproduktion im Sozialismus, Verl. Akademie, Berlin 1972, s. 69.

[9] J. Kleer: *Przez sześć krajów*. PWE, Warszawa 1967, s. 106.

40—50 tys. cudzoziemców, głównie obywateli krajów socjalistycznych.[10] Tempo wzrostu zatrudnienia w latach 1966—1970 kształtowało się jednak na poziomie nieco wyższym aniżeli w poprzednim pięcioleciu, wahając się w granicach od 0—1% rocznie. Osiągnięty poziom wzrostu zatrudnienia był niewystarczający w stosunku do liczby wolnych miejsc pracy. W warunkach, gdy z powodu podjętych uprzednio inwestycji ekstensywnych na początku drugiego pięciolecia istniały olbrzymie dysproporcje między zasobami siły roboczej a potrzebami przemysłu na siłę roboczą, oszacowanymi na około 500 tys. — 600 tys. wolnych miejsc pracy, [11] deficyt siły roboczej był nadal dotkliwy. W tej sytuacji podstawowym czynnikiem wzrostu była wydajność pracy (93,8%).

W strukturze czynników kształtujących dynamikę wzrostu wydajności pracy nastąpiły jednak — w porównaniu z pięcioleciem poprzednim — istotne przesunięcia. Zmniejszył się przede wszystkim udział we wzroście produkcji technicznego uzbrojenia pracy, wzrósł natomiast udział efektów z tytułu zmian w gałęziowej strukturze majątku. trwałego oraz w stopniu jego wykorzystania. W analizowanym pięcioleciu wszystkie powyższe czynniki oddziaływały dodatnio na wzrost produkcji.

Udział technicznego uzbrojenia pracy we wzroście produkcji w latach 1966—1970, wynoszący 73,3%, wydaje się jednak być nieco „zaniżony" w stosunku do rzeczywistego. Przyrost majątku trwałego w tym okresie — pomimo przyśpieszenia pod koniec lat sześćdziesiątych ekspansji inwestycyjnej — był w porównaniu z pięcioleciem poprzednim niewielki i nie powodował istotnego wzrostu technicznego uzbrojenia pracy; podjęte inwestycje efekt taki przyniosą dopiero w pięcioleciu następnym. Przyczyną uchwytnej statystycznie niskiej dynamiki wzrostu technicznego uzbrojenia pracy w latach 1966—1970, a tym samym i przyczyną zaniżenia udziału tego czynnika we wzroście produkcji był w dużej mierze zawyżony poziom omawianego współczynnika w okresie poprzednim. Wydaje się jednak, że w latach 1966—1970 odzwierciedlał on bardziej prawidłowo aniżeli poprzednio rzeczywisty poziom technicznego uzbrojenia pracy, gdyż w okresie tym na skutek pewnego zwiększenia tempa wzrostu zatrudnienia uruchamiano znaczną część nieczynnego dotychczas aparatu wytwórczego. W rezultacie wystąpił również pozytywny efekt zmian w stopniu wykorzystania majątku trwałego wynoszący 15,9%.

W omawianym pięcioleciu znak dodatni otrzymał również efekt zmian w gałęziowej strukturze majątku trwałego. W okresie tym realizowano w NRD strategię rozwoju nowoczesnych gałęzi i branż, która miała za-

[10] „Neues Deutschland", Berlin (Ost) z dn. 23.11.1972 r.

[11] M. Mehnert: *Zu Problemen des Zusammenwirkens der Wachstumsfaktoren* [w] Faktoren und Kriterien der intensiv erweiterten Reproduktion im Sozialismus, Verl. Akademie, Berlin 1972, s. 130.

pewnić przemysłowi NRD wysoką pozycję w międzynarodowym podziale pracy. Ten kurs na nowoczesność znalazł swój wyraz w podziale funduszu inwestycyjnego, gdyż gros nakładów przeznaczono na rozwój przemysłu chemicznego, przemysłu budowy maszyn i pojazdów oraz przemysłu elektrotechnicznego i elektronicznego, preferując w tych gałęziach branże o najwyższym stopniu przetwórstwa. Łączny udział wymienionych gałęzi w nakładach inwestycyjnych w przemyśle wynosił w całym analizowanym pięcioleciu ponad 40%. W wyniku podjętych nakładów inwestycyjnych i związanych z tym przesunięć w strukturze majątku trwałego, które w sumie były korzystne dla gałęzi o efektywności majątku wyższej od przeciętnej, wystąpił dodatni efekt strukturalny.

W latach 1971—1975 uległa pewnej poprawie sytuacja na odcinku siły roboczej, gdyż w początkach lat siedemdziesiątych zaczynały wchodzić w wiek produkcyjny bardziej liczne roczniki powojenne. Potrzeby rozwoju przemysłu powodowały jednak, że zasoby siły roboczej były nadal wciąż skromne. Tempo wzrostu zatrudnienia utrzymywało się na niskim poziomie, a wzrost zatrudnienia o 4%, który osiągnięto w roku 1972, wynikał natomiast tylko ze zmian organizacyjnych. W roku 1972 włączono bowiem pewną część zakładów rzemieślniczych do przemysłu uspołecznionego, co spowodowało znaczny przyrost zatrudnienia, a tym samym „statystyczne zawyżenie" jego udziału we wzroście produkcji przemysłowej w latach 1971—1975. Głównym czynnikiem wzrostu produkcji pozostawała nadal wydajność pracy, chociaż jej udział we wzroście produkcji w porównaniu z okresem poprzednim uległ istotnemu obniżeniu. Efekt ten wynikał również przede wszystkim ze zmian organizacyjnych, gdyż rzemiosło charakteryzuje się niższym tempem wzrostu wydajności pracy aniżeli przemysł. Odbiło się to ujemnie na dynamice wzrostu wydajności pracy w przemyśle.

Udział technicznego uzbrojenia pracy we wzroście produkcji w latach 1971—1975 był równie wysoki i wynosił 76,5%. Tempo wzrostu technicznego uzbrojenia pracy w tym pięcioleciu uległo istotnemu przyspieszeniu i dokonało się to przy stosunkowo wysokiej dynamice wzrostu zatrudnienia. Wzrost technicznego uzbrojenia pracy był rezultatem znacznych przyrostów majątku trwałego z tytułu oddanych do eksploatacji inwestycji, które zostały podjęte jeszcze w ubiegłym pięcioleciu. Wydaje się jednak, że rejestrowane statystycznie tempo wzrostu technicznego uzbrojenia pracy, a tym samym i jego udział we wzroście produkcji zostały nieco zaniżone. Zaniżenie rejestrowanych statystycznie wielkości w stosunku do ich poziomu rzeczywistego spowodowane zostało tą samą przyczyną co w przypadku wydajności pracy.

W latach 1971—1975 obserwujemy nadal pozytywne oddziaływanie czynnika strukturalnego (4,4%) oraz zmian w stopniu wykorzystania ma-

jątku trwałego na wzrost produkcji. W okresie tym — w porównaniu z pięcioleciem poprzednim — wpływ czynnika strukturalnego w wyrażeniu względnym utrzymywał się na nieznacznie niższym poziomie, natomiast efekt zmian w stopniu wykorzystania majątku trwałego uległ gwałtownemu zmniejszeniu. Pozytywny wpływ czynnika strukturalnego wynikał stąd, że po roku 1970 — pomimo kolejnej zmiany struktury nakładów inwestycyjnych na korzyść gałęzi bazowych — wchodziła jeszcze do eksploatacji znaczna część inwestycji podjętych poprzednio w gałęziach o wysokiej efektywności (przemysł elektrotechniczny i elektroniczny, przemysł budowy maszyn i pojazdów). Powodem obniżenia się efektów zmian w stopniu wykorzystania majątku trwałego były natomiast ograniczenia możliwości wzrostu zatrudnienia w nie wykorzystanym dotychczas aparacie wytwórczym i wygaśnięcie w ten sposób prostych rezerw zwiększania wydajności pracy. Na początku lat siedemdziesiątych zbliżono się bowiem wyraźnie do pełnego wykorzystania istniejących miejsc pracy, w związku z czym należy przypuszczać, że osiągnięty w tym pięcioleciu nieznaczny postęp w wykorzystaniu majątku trwałego związany był w mniejszym stopniu ze wzrostem zatrudnienia, a wynikał raczej z działania innych czynników (postęp techniczno-organizacyjny).

Reasumując stwierdzamy, że podstawowym czynnikiem wzrostu produkcji przemysłowej NRD była wydajność pracy. Pod względem wysokości udziału wydajności pracy we wzroście produkcji NRD wyprzedzała wyraźnie wszystkie kraje socjalistyczne i zbliżała się do takich krajów kapitalistycznych, jak Japonia i Szwecja.[12] Z kolei u podstaw wzrostu wydajności pracy a także — przy uwzględnieniu faktu wystąpienia minimalnego wzrostu zatrudnienia — produkcji leżał czynnik technicznego uzbrojenia pracy. Wzrost technicznego uzbrojenia pracy był równocześnie odzwierciedleniem dokonującego się w przemyśle NRD postępu technicznego.

РЕЗЮМЕ

Настоящая статья посвящена проблематике факторов роста производства в промышленности ГДР в годы 1960—1975. Рассматриваемый период представляет собой относительно замкнутый этап в развитии промышленности ГДР, дрением в хозяйственную практику достижений научно-технической революции. а после 1975 года появились качественно новые проблемы, связанные с внедрением в хозяйственную практику достижений научно-технической революции. Специфику факторов роста в рассматриваемый период определяли в дальнейшем условия, созданные второй мировой войной и разделением Германии на

[12] R. Wilczewski: *Trzydzieści lat przemysłu Polski Ludowej.* „Gospodarka Planowa" 1974 nr 7, s. 455.

два отдельных государства, а именно: катастрофичное демографическое положение, нехватка основных видов сырья и материалов, невыгодная внутренняя структура промышленности и разрыв налаженных экономических связей с западной частью страны.

В статье проведен анализ влияния на рост промышленного производства со стороны пяти основных факторов: занятости, производительности труда, технического оборудования труда, изменений в отраслевой структуре недвижимого имущества, изменений в степени его использования. Структура факторов роста отличается в общем минимальной долей занятости в приросте производства, при значительной доли производительности труда, вызываемой, в свою очередь, ростом технического оборудования труда. Рост технического оборудования труда был в то же время проявлением технического прогресса в промышленности ГДР. Что касается влияния изменений в структуре и степени использования недвижимого имущества, то оно было незначительным и не проявляло ощутимых тенденций к изменениям.

SUMMARY

The present article treats about factors influencing the increase of production in the industry of G.D.R. in the years 1960—1975. The period under analysis presents a relatively closed stage in the development of the industry of G.D.R. since in the 1950s the fundamental tasks pertaining to this development had been fulfilled and after 1975 there appeared quantitatively new problems connected with the application of the achievements of scientific and technical revolution into practical activity. The specific character of the factors of the growth in the analyzed period was still determined by the conditions resulting from W.W. II and the division of Germany into two distinct countries. These are such conditions as the disastrous demographic situation, lack of the basic raw materials, unfavourbale structure of industry itself and the breaking of traditional economic relations with the Western parts of Germany.

The article analyzes the influence of five fundamental factors on the growth of industrial production. These are the following: employment, productivity, technical equipment, changes in the branch-like structure of real property as well as changes in the degree of its utilization. The structure of these factors was characterized by, generally speaking, a minimal share of employment in the increase of production and by a significant share of the productivity determined by the increase of technical equipment, The latter was at the same time the expression of the current technical progress going on in G.D.R. On the other hand, the influence of changes in the structure of real property and the degree of its utilization on the increase of production was rather slight and it did not expose any clear tendency to change.